

Γεωγραφικές Επιστήμες – Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ένας άρρηκτος δεσμός συμβίωσης.

Γεώργιος Ταξιάρχου¹

Σύμφωνα με την γενική αρχή που καθιέρωσε η UNESCO, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση έχει στόχο να διαμορφώσει συνειδητούς πολίτες με γνώσεις, ευαισθησίες, φαντασία και *επίγνωση των σχέσεων που τους συνδέουν με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον*, έτοιμους να προτείνουν λύσεις και να μετέχουν στη λήψη και στην εκτέλεση αποφάσεων.

Ο στόχος αυτός προσεγγίζεται με την σε εθελοντική βάση, εκπόνηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία, όπου οι μαθητές επιλέγοντας ένα σχετικό θέμα, επικουρούμενοι από εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν σε αυτά ως συντονιστές, με βιωματικές – ενεργητικές μεθόδους, διεπιστημονική - ολιστική θεώρηση, εκτός των στενών ορίων του σχολείου, μέσα στον εγγύς τόπο, ερευνώντας, καταγράφοντας, ταξινομώντας και συσχετίζοντας στοιχεία του τοπίου που ερευνούν, υλοποιούν το πρόγραμμα προτείνοντας πολλές φορές εξαιρετικές λύσεις σε επί μέρους τοπικά προβλήματα και παρουσιάζοντας έντυπες εργασίες μοναδικής αξίας.

Η θεματολογία των περισσότερων προγραμμάτων Π.Ε., ως και οι μέθοδοι προσέγγισης που ακολουθούνται παραπέμπουν ευθέως στο χώρο των Γεωγραφικών Επιστημών. Οι Γεωγραφικές Επιστήμες ακολουθώντας μεθόδους έρευνας που στηρίζονται στην άμεση παρατήρηση των γεγονότων και φαινομένων, περιγράφουν, εξηγούν και ταξινομούν τις διάφορες όψεις του χώρου της γήινης επιφάνειας, που εμφανίζονται ως αποτέλεσμα της δράσης των φυσικών παραγόντων και του ανθρώπου, μελετούν την μορφή και την διαφοροποίηση των βιολογικών σχέσεων και διερευνούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες στο χώρο αλλά και τις πολύπλευρες σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ ανθρώπου και χώρου, ως δε εφαρμοσμένη και ανθρωποκεντρική η επιστήμη της Γεωγραφίας, επιδιώκει μέσα από διεπιστημονική και ολιστική θεώρηση, την διερεύνηση λύσεων στα υπάρχοντα προβλήματα.

Διερευνώντας την θεματολογία αλλά και την ακολουθηθείσα πρακτική των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που εκπονήθηκαν κατά το σχολικό έτος 2001-2002 στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση του νομού Πιερίας, παρατηρούμε ότι από τα 51 συνολικά προγράμματα τα 29, δηλαδή το 57 % των προγραμμάτων, προσεγγίζουν θέματα των Γεωγραφικών Επιστημών και αναλυτικότερα 11 προγράμματα με θέματα της Φυσικής και Περιβαλλοντικής Γεωγραφίας , 18 προγράμματα με θέματα της Ανθρωπογεωγραφίας και ειδικότερα 14 της Γεωγραφίας των ανθρώπινων οικισμών και 4 της οικονομικής Γεωγραφίας. Επ' αυτού παραθέτουμε πίνακα με τα θέματα των υλοποιηθέντων προγραμμάτων Π.Ε. που σχετίζονται με την Γεωγραφία και την ταξινόμησή τους σε αντίστοιχους κλάδους της Γεωγραφικής Επιστήμης.

---

¹ Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπ/σης Ν. Πιερίας

Εξετάζοντας το σχετικό υλικό που έχουμε στη διαθεσή μας, προϊόν της υλοποίησης των προγραμμάτων Π.Ε., το οποίο υλικό συνίσταται, στα σχέδια των προγραμμάτων τα οποία περιλαμβάνουν την *συμπλήρωση ειδικού οκτασέλιδου εντύπου στο οποίο προσδιορίζονται οι σκοποί, οι στόχοι, η μεθοδολογία και η αξιολόγηση του προγράμματος και σχεδιάζονται οι πιθανές δραστηριότητες σε συνάρτηση με τον χρόνο*, στις απολογιστικές εκθέσεις, στα ημερολόγια δραστηριοτήτων (*ένα για κάθε εξάμηνο*) και στα παραχθέντα προϊόντα (*έντυπες εργασίες, cd-rom, φωτογραφίες, πόστερ, βιντεοταινίες κλπ*), μπορούμε να αντιληφθούμε την *κοινή πορεία διερεύνησης προβλημάτων μεταξύ των Παιδαγωγικών ομάδων που υλοποιούν προγράμματα Π.Ε. και των Γεωγράφων ερευνητών.*

Ήτοι:

- *Ακολουθία των ίδιων βασικών αρχών διερεύνησης.* Συγκεκριμένα αμφοτεροί διερευνούν το πρόβλημα ακολουθώντας τις βασικές αρχές, του *Χώρου*, δηλαδή της έρευνας της κατανομής των γεγονότων και φυσικών φαινομένων στον χώρο, της *Αιτιώδους συνάφειας*, της διερεύνησης δηλαδή των αιτιωδών εξαρτήσεων και του *Συντονισμού*, της ταξινόμησης δηλαδή των γεγονότων σε ομάδες, υποομάδες κατηγορίες κ.λ.π.
- *Σύμπτωση περιοχών ενδιαφέροντος προς διερεύνηση.* Συγκεκριμένα αμφοτεροί προσεγγίζουν το πρόβλημα συνολικά ,μέσω της Οικολογικής ανάλυσης, της διερεύνησης δηλαδή των σχέσεων μεταξύ ανθρώπου και χώρου, μέσω της Περιφερειακής ανάλυσης, της διάκρισης δηλαδή ιδίων περιοχών οι οποίες πρέπει να μελετηθούν συνθετικά, μέσω της Χωρικής ανάλυσης της μελέτης δηλαδή της δομής του χώρου, των σχέσεων και των αλλαγών που εμφανίζονται μέσα σ' αυτόν και τέλος διερευνούν και προτείνουν Λύσεις στο πρόβλημα.

Τοιουτοτρόπως δύναται να αναπτυχθεί μια μοναδική σχέση συνεργασίας, ίσως ακόμη μια άδολη σχέση συμβίωσης, μεταξύ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Γεωγραφικής Επιστήμης.

Από την μια η Π.Ε. χρησιμοποιεί Γεωγραφική βιβλιογραφία, χαρτογραφικό υλικό, κ.λ.π. απ' την άλλη ο Γεωγράφος Ερευνητής δύναται να χρησιμοποιήσει έντυπο, ψηφιακό, φωτογραφικό και άλλο υλικό που υφίσταται στα αρχεία των γραφείων Π.Ε. των νομών της χώρας.

Ιδιαίτερα ο Γεωγράφος ως ειδικός επιστήμων, ανιχνεύοντας το διαθέσιμο υλικό της Π.Ε., ανακαλύπτει, εξαιρετικές πληροφορίες, *μοναδικές ίσως προσεγγίσεις και ιδέες, προϊόντα του καθαρού και οξέος πνεύματος των νεαρών μαθητών* που δύναται να χρησιμοποιήσει στην ερευνητική του δραστηριότητα. Έχοντας δε στη διάθεσή του από το υλικό της Π.Ε., ερωματολόγια που απευθύνονται σε τοπικούς πληθυσμούς, συνεντεύξεις με άτομα που διαθέτουν ζωντανή την μνήμη του παρελθόντος αλλά και σπάνιο τοπικό φωτογραφικό υλικό δύναται να προσεγγίσει μοναδικές παραμέτρους των τοπικών κοινωνιών.

**ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ
ΧΡΟΝΙΑ 2001-2002 .....(51)**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ.....(29)**

ΠΟΣΟΣΤΟ 57%

ΑΠΟ ΑΥΤΑ

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΝΑ
ΤΑΞΙΝΟΜΗΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.....(11)**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΝΑ
ΤΑΞΙΝΟΜΗΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΟΙΚΙΣΜΩΝ.....(14)**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΝΑ
ΤΑΞΙΝΟΜΗΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.....(4)**

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΥ
ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2001-2002 ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ
ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡ/ΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
1.	Ορεινός Τουρισμός στην Πιερία :Αναψυχή, προστασία, ανάπτυξη.	Οικονομική Γεωγραφία
2.	Το νερό: πηγή ζωής και αναψυχής.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
3.	Οι διαδρομές του νερού και οι περιπέτειές του. (Η περίπτωση της Πιερίας)	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
4.	Παραδοσιακοί οικισμοί του Ανατολικού Ολύμπου - Διαδρομές στον Όλυμπο.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
5.	Διατηρητέα μνημεία της Ελλάδας και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
6.	Στα μονοπάτια των Θεών.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
7.	Ο Κολινδρός του χθές και του σήμερα "περνά" στο διαδίκτυο.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
8.	Σημαδεύουμε και διανοίγουμε τα μονοπάτια. "Παπά ρέμα, Παπά Αλώνι, Μαστορούλι".	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
9.	Συνήθειες - παραδόσεις - έθιμα. Τα αντικείμενα μιλούν.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
10.	Για μην πούμε το "νερό... νεράκι ..."	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
11.	Παραδοσιακοί οικισμοί ανατ. Ολύμπου (πολεοδομία – χωροταξία – ελεύθεροι χώροι – αρχιτεκτονική).	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
12.	Παραδοσιακοί οικισμοί ανατ. Ολύμπου (τοπική ιστορία – πολιτισμός και περιβάλλον – τρόπος ζωής και κοινωνικές δραστηριότητες).	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
13.	Τα τοπικά δημοτικά τραγούδια. Γιορτές, μέρες και στιγμές που τραγουδιούνται.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
14.	Η θάλασσα και το Λιτόχωρο.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
15.	Τα σπήλαια της Ελλάδας.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
16.	Παραδοσιακοί οικισμοί ανατ. Ολύμπου (πολεοδομία – χωροταξία – ελεύθεροι χώροι – αρχιτεκτονική).	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
17.	Παραδοσιακοί οικισμοί Α. Ολύμπου (τοπ. ιστορία–πολιτισμός και περιβάλλον, τρόπος ζωής και κοιν. δραστηριότητες).	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
18.	Ο καπνός και ο "Κρισμαάς". Στην Ρητίνη.	Οικονομική Γεωγραφία
19.	Αρχαιολογικοί - Παραδοσιακοί χώροι στην νότια	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡ/ΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
	Πιερία και προφορικοί θρύλοι που σώζονται σχετικά με αυτούς.	
20.	Το φαράγγι – του Ενιππέα, οι παρεμβάσεις σε αυτόν και γενικότερα οι παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον της νοτίου Πιερίας.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
21.	Χλωρίδα - Πανίδα Ολύμπου.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
22.	Καλλιέργεια αμπέλου. (στην Πιερία)	Οικονομική Γεωγραφία
23.	Η Ολυμπιακή Ακτή της Πιερίας.	Οικονομική Γεωγραφία
24.	Πιερία - οι ακτές μας.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
25.	Εθνικό θεματικό δίκτυο "Η θάλασσα".	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
26.	Θεραπευτικά φυτά και βότανα των Πιερίων.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία
27.	Το πάρκο και η αρχιτεκτονική του. (Κατερίνη)	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
28.	Πολεοδομικά προβλήματα στην πόλη της Κατερίνης - Πολεοδομικοί προβληματισμοί.	Γεωγραφία Ανθρώπινων Οικισμών
29.	Ανθρώπινες επεμβάσεις στον υγρότοπο του Δέλτα Αλιάκμονα και στην πλησίον θαλάσσια περιοχή.	Φυσική και Περιβαλλοντική Γεωγραφία